

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra tělesné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Libuše Čížková

PRAHA 2014

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra tělesné výchovy

VYUŽITÍ ZVÍŘAT V POHYBOVÝCH AKTIVITÁCH DĚTÍ

USE OF ANIMALS IN MOVEMENT-BASED ACTIVITIES FOR CHILDREN

Bakalářská práce

Libuše Čížková

**Vychovatelství
Kombinované studium**

Vedoucí práce: PhDr. Martin Dlouhý, Ph.D.

PRAHA 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně pod vedením PhDr.
Martina Dlouhého, PhD

V práci jsem použil/a informační zdroje uvedené v seznamu.

V Praze dne 20. 6. 2014

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Velmi děkuji PhDr. Martinu Dlouhému, Ph.D., za vstřícný přístup, cenné rady, odborné vedení a trpělivost při zpracování mé bakalářské práce. Základním školám v Brandýse nad Labem Staré Boleslavi za spolupráci při výzkumu.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na význam a druhy pohybových aktivit dětí ve spojení se zvířetem ve volném čase. Teoretická část představuje vysvětlení pojmů pro tuto práci. Praktická část je zaměřena na zpracování ankety a interpretaci výsledků.

Klíčová slova

volný čas, pohybová aktivita, zvířecí aktivity, terapie za pomoci zvířat.

Annotation

The thesis is focused on the importance and types of physical activities of children in connection with an animal in their free time. The theoretical part is an explanation of the terms of this work. The practical part is focused on the processing and interpretation of survey results.

Keywords

Leisure time physical activity, animal activity, therapy with the help of animals.

Obsah

1.	Úvod.....	7
2.	Problémy a cíle práce	8
2.1	Cíl práce	8
3.	Teoretická část	9
3.1	Pojem volný čas	9
3.2	Střední školní věk (pubescence).....	10
3.3	Pojem pohybová aktivita	11
3.4	Kočky a jejich přínos.....	13
3.5	Koně a jejich přínos.....	15
3.6	Králíci a jejich přínos	17
3.7	Psi a jejich přínos	19
3.8	Rybářství	21
3.9	Myslivost.....	23
3.10	Pohybem k zdravému životnímu stylu.....	24
3.11	Bezpečnost zdraví	28
3.12	Zásady bezpečnosti	29
4.	Hypotézy	30
5.	Metody a postup práce	31
6.	Výzkumná část	32
6.1	Vyhodnocení ankety.....	32
7.	Diskuze.....	38
8.	Závěry	41
9.	Použitá literatura a informační zdroje	43
10.	Přílohy	46

1 Úvod

„Potřeba a přání vlastnit zvíře přichází většinou z touhy po nalezení cesty zpět k přírodě.“ (Konrad Lorenz)

V České republice se chová 4 – 5 milionů zvířat ze záliby. Převažují psi, dále přibývá chovatelů koček, exotických ptáků, plazů, drobných savců a za posledních 10 let vzrostl stav koní k rekreačním účelům na dvojnásobek. První zmínky o domestikaci psa jsou datovány asi před 16 tisíci lety a mohl tak začít i chov ze záliby (STEJSKAL, LESKOVJAN, 2011). Spolu se zvyšujícím se počtem zvířat v zájmovém chovu se rozrůstá i nabídka aktivit pro zvířata a jejich majitele. V dnešní době jsou to především psí sportovní aktivity, ale najdeme i začínající králičí či kočičí agility. Důležitou oblastí je také využití zvířat v terapeutické činnosti, mezi které patří animoterapie, canisterapie, hipoterapie apod.

V dnešní moderní době se děti stále méně pohybují. Vysedávání u počítače a sledování televize vede v zálibách před aktivním pohybem venku. A právě volný čas s aktivním využitím pohybu se zvířetem (např. jít se psem na procházku) mě zavedla na téma bakalářské práce.

V teoretické části se zaměřuji na vysvětlení pojmů různých terapií a sportovních aktivit, při kterých hraje důležitou roli zvíře a s ním i člověk. Co v dnešní době znamená volný čas, zájmové aktivity a jak je důležitá bezpečnost? V praktické části se věnuji šetření, které jsem provedla na 3 základních školách v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi, u žáků 5. tříd, kterým jsem zjišťovala využití zvířat v jejich volném čase.

2 Problémy a cíle práce

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zmapovat veškerý možný pohyb (pohybové aktivity), dále jen PA, které jsou dětmi realizovány v soužití se zvířetem ve volném čase. Jak často a jakým způsobem se o zvíře starají. Kolik dětí zná či navštěvuje nějaké vybrané zvířecí aktivity.

Otázka trávení volného času dětí je v současné době velice aktuální. Panuje obecná shoda na tom, že dnešní děti tráví svůj volný čas převážně u počítačů hraním her, zavření mezi čtyřmi stěnami. A je to pochopitelné, vzhledem k přetechizované době, zaměstnanosti rodičů i urbanistickému řešení měst není příliš prostoru pro venkovní aktivity. Stejně tak, je již dávno minulostí to, že většina lidí měla doma hospodářská zvířata, třeba jen slepice nebo králíky, o které bylo třeba se starat. Děti tak byly od přírody a od pohybu se zvířetem „přirozeně“ odtrženy.

Je však reálná situace opravdu tak tristní nebo se děti o zvířata opravdu zajímají i v dnešní době? Mají vůbec zvířata pro děti význam v rámci trávení jejich volného času? Která to jsou? To jsou problémy, které řeší odborná i laická veřejnost a na které jsem se zaměřila i já v této bakalářské práci.

Vytvořila jsem proto anketu, která má za úkol zjistit tyto otázky.

Problémy

P1 K PA se zvířetem je potřeba, aby děti měly možnost přijít do styku se zvířetem, kolik procent dětí má tuto možnost?

P2 Pokud děti mají přístup ke zvířeti, jak často s ním vyhledávají kontakt? O jaký druh činnosti mají zájem?

P3 Mají děti zájem o sporty s využitím zvířat? Kolik procent dětí aktivně navštěvuje námi vybrané zvířecí aktivity nebo alespoň o nich má nějaké povědomí?

3 Teoretická část

V teoretické části vysvětlím pojmy, které jsou pro pohybové aktivity se zvířaty důležité. Představím respondenty středního školního věku. Na základě prostudování literatury a svých vlastních zkušeností představím výběr jednotlivých aktivit se zvířaty jejich možné využití pro pohyb ve volném čase dětí. Dále se zaměřím se na vliv pohybových aktivit na zdraví člověka a bezpečnost práce se zvířaty.

3.1 Pojem volný čas

Pro děti je volný čas (VČ) velmi důležitý. Je potřebný k uvolnění energie, jak fyzické tak psychické. Načrpat potřebnou sílu a uspokojení zájmových potřeb se neobejde s dobrou motivací jak využít plnohodnotně VČ. Ve volném čase dítě nadále rozvíjí své zkušenosti a dovednosti z oblasti sociální, ekonomické a psychologické.

Většina definic a výkladů pojmu VČ vychází z oblasti povinností (zaměstnání, péče o domácnost, biologické a fyziologické potřeby) a z oblasti doby pro reprodukci sil (rekreace, zábava, zájmová činnost). Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je rádi a dobrovolně, jelikož nám přinášejí pocit uspokojení a uvolnění.

VČ dětí a mládeže má své zvláštnosti. Liší se rozsahem, obsahem, mírou samostatnosti a závislosti a nezbytnou součástí je citlivý pedagogický dohled. Neměl by být ale příliš organizovaný. Děti mohou mít dostatek VČ a v případě jeho přebytku si nevědí rady jak s VČ naložit. Zde by měla působit činnost pedagoga a jeho výchova pro volný čas (PÁVKOVÁ, 2002).

Vybraná pojetí VČ

Bláha vymezil obecně v roce 1980 VČ jako „*sumu veškerého volného času, který zůstává člověku po splnění každodenních povinností v profesionálním zaměstnání*“ (BLÁHA, 1980, s. 16).

VČ „je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností.“ (HOFBAUER, 2004, s. 13).

„VČ je možno posuzovat z mnoha různých pohledů, v úvahu přichází např. pohled ekonomický, pohled sociologický a sociálně-psychologický, pohled politický, pohled zdravotně-hygienický, pohled pedagogický a pedagogicko-psychologický, pohled historický. Jednotlivé aspekty se prolínají, a nelze je posuzovat odděleně.“ (PÁVKOVÁ, HÁJEK, HOFBAUER, 2002, s. 31).

„Volný čas ve smyslu od práce osvobozeného časového úseku je obdobím nezávislým na pracovní době, jako časový prostor vázaný přirozenou a sociálně významnou potřebou. Volný čas, v nejužším slova smyslu znamenající efektivní, skutečnou, svobodnou a plně disponibilní dobu, je obdobím nezávislým na době spánku, zaměstnání a na polovolném čase (jako prostoru pro uspokojování všech přirozených i společenských potřeb, vyjma doby spánku a práce).“ (VÁŽANSKÝ, 2001, s. 26).

3.2 Střední školní věk (pubescence)

Období dospívání je podle většiny psychologů vymezeno mezi 11 a 15 rokem života dítěte. Jde o velmi citlivé období, kdy dochází k tělesným (biologický mezník) a duševním (sociální mezník) změnám. Podle Freuda jde o znovuoživení sexuálního pudu v genitálním stádiu. Kdy sexuální potřeby již nesouvisí s rodinným příslušníkem tzv. falické stádium. A podle Eriksona jde o vývoj z jednoho z osmi věků života a pro toto stádium je typické hledání vlastní identity s bojem a nejistotou, pochybnostmi o sobě samém a o své pozici ve společnosti. Výslednou cností má být poctivost.(VÁGNEROVÁ, 2000).

V tomto věku jsou zájmy mnohem hlubší, trvalejší než v mladším školním věku. Již zde můžeme nalézt určité vyhranění, které je může ovlivnit při budoucím výběru povolání. Projevují se výrazné rozdíly mezi chlapci a děvčaty v zájmech a zálibách. Velký vliv zde zaujímají vrstevníci. Slouží zde jako opora. Jelikož dítě se snaží odlišit od rodičů, je k rodičům kritický, odmítá formální autoritu a přistupuje k neformálním autoritám, vliv vrstevníků.

3.3 Pojem pohybová aktivita

Pohybová aktivita (PA) je obecný pojem. Její obsah a rozsah je těžko definovatelný. Všeobecně se pohybovou aktivitou rozumí veškerá pohybová činnost, souhrn všech motorických aktivit jedince. (BURSOVÁ, 2005).

PA je spjata s vývojem člověka. Je jedním z faktorů ovlivňujících proces růstu a vývoje, myšlení, fyzickou výkonnost, schopnost podávat další výkony, jak ve zdraví, tak v nemoci. Je nenahraditelným faktorem utváření, potencování i usměrňování vývoje. (BUNC, 2006).

Pravidelná PA je potřebná pro zdravý růst a vývoj dítěte. Zdravé dítě se spontánně projevuje pohybem a většině dětí je pohybová aktivita vlastní. (MÁČEK, 2005).

PA nám umožňuje příjemné trávení volného času a formuje i stránku sociální. Pohyb je řízen centrální nervovou soustavou a ovlivňuje psychickou stránku jedince a jeho vlastnosti, které jsou např. intelekt, citlivost, sebedůvěra a vůle. (BURSOVÁ, 2005).

Chůze je nejpřirozenější pohyb pro člověka můžeme ji řadit do základní PA. „*Chůze je přirozený lokomoční pohyb lidského těla uskutečňovaný pomocí končetin. Základním pohybovým článkem chůze je krok. Krok je pohyb uskutečňovaný střídavým pohybem dolních končetin a postupným přenášením hmotnosti těla.*“(APPELT, LIBRA, STEJSKALOVÁ, 2004, s. 52).

Další PA je běh (klus), např.: při distanční jízdě na koni se nejen sedí v sedle, ale část tratě se běží. „*Běh je pohyb celého těla, jehož hlavním znakem je běžecký skok. V systematickém uspořádání pohybů celého těla chápeme běh jako kombinaci kroku a skoku. Běžecký skok můžeme tedy charakterizovat jako základní pohybový článek běhu uskutečňovaný střídavým odrazem nohou s postupným přenášením hmotnosti těla z jedné nohy na druhou. Mezi odrazem jedné nohy a doskokem druhé vzniká letová fáze.*“ (APPELT, LIBRA, STEJSKALOVÁ, 2004, s. 60).

V této práci je PA chápána jako veškerý možný pohyb dětí, při kterém je využíváno nějaké zvíře. Za PA s využitím zvířete můžeme považovat např.: venčení psa či jiného zvířete (prase, fretka, kočka, králík), obyčejné hraní, ošetřování. Záleží na druhu zvířete. Se psem budeme vyvíjet jinou energii než např. s fretkou. Ovšem potřeba uspokojení z pohybu je u všech stejná.

K uvolnění energie a léčebné prvky pohybových aktivit nalezneme i v různých terapiích se zvířaty tzv. animoterapiích. Stručně uvedu u jednotlivých druhů zvířat.

3.4 Kočky a jejich přínos

Pro mnohé lidi je kočka nepochopené zvíře. Přítomnost kočky a její soužití s člověkem je dle archeologických poznatků tradováno na 9000 let př. n. l., kdy se kočka účastnila lovu ryb a ptáků. S postupem vývoje kočka zdomácněla. S modernizací našeho života se z kočky postupně stal domácí mazlíček. Kočky již nejsou ochránkyně obydlí, ale spořádanými členy rodin. (NERANDŽIČ, 2006)

V Německu je nejoblíbenějším chovaným zvířetem na prvním místě kočka – 6 milionů jedinců. (VESELOVSKÝ, 2000).

Kočka se podle Nerandžiče dá vycvičit jen obtížně. To ovšem do jisté míry dnes již platit nemusí. Internetový portál YouTube je plný videí, toho, čeho je kočka schopna se naučit. V České republice není sdružení, které se aktivně věnuje sportu s kočkami. Na internetu můžeme najít pár webů (blogů), které se o cat-agility nebo cat-dancing či prostě jen triky s kočkou pokoušejí. Existuje organizace International Cat Agility Tournaments (ICAT) překladem Mezinárodní turnaje v kočičích agility. V Evropě jsou pořádány např. v Anglii, Francii, Německu či Švýcarsku. Jsou to obdobné agility jako u psů.

Kočí sporty jsou u nás zatím pouze v rukou amatérů a nadšenců, kteří chtějí, aby jejich kočka nebyla pouze domácí mazlíček, co leží na gauči. Bohužel není zde organizace, která by si tuto aktivitu vzala pod křídla. Malá základna nadšenců nestačí, je nutné mít prostor na konání akcí, materiál, dostatek financí a samotné závodníky. Je to výzva pro Sdružení chovatelů koček jak nalákat návštěvníky k výstavám a majitele, aby zvedli fyzické zdraví svých koček.

Celkově hry s kočkami jsou pro děti, které mají svou kočku doma skvělá zábava a naplnění volného času. Bohužel je malé podvědomí o tom, co se vše se dá s kočkou dělat. Díky internetu a sociálním sítím je možné získat vstupní informace a dětem tyto hry přiblížit. Do budoucna je to ovšem velký kus cesty. U nás měly ochotu rozjet kočičí agility paní Mgr. Kateřina Horáčková s paní Ing. Inou Koldovou (chovatelky somálských koček) v letech 2004, bohužel v té době o to žádná základní organizace

chovu koček neměla zájem a tak je tomu i doposud. Finančně to pro obě chovatelky bylo nepřijatelné, takže musely od svého zájmu ustoupit.

Obr. 1 „Cítace: kočka Vanilči, 2 roky, fotografie PhDr. Kateřina Jančaříková, Ph.D

Léčebné využití koček (felinoterapie)

V České republice zaštiťuje Nezávislý chovatelský klub se sídlem v Mladé Boleslavi od roku 1995 s tzv. návštěvní službou. Pro felinoterapii jsou využívány kočky plemene ragdol, dále kočky domácí, sibiřské, britské, siamské. Přednost mají kočky s mírnou, vyrovnanou a přátelskou povahou k lidem velmi kontaktní. Vhodná kočka je dobře socializovaná a zvyklá na člověka již od prvních dnů života.

„Felinoterapie uvolňuje psychické bariéry handicapovaného a zlepšuje jeho senzomotorické schopnosti (hmat, zrak a sluch). Má mnohem větší vliv, než je chápáno. Kočky se využívají formou návštěvní služby zpravidla v domovech důchodců. Zmírňuje adaptační stres nových klientů. V Mladé Boleslavi mají zkušenosti s využitím návštěvní služby i ve školách a různých zařízeních pro děti, mládež a dospělé. (NERANDŽIČ, 2006).

3.5 Koně a jejich přínos

Za posledních 10 let stouply stavy koní, kteří jsou používáni převážně k rekreačním účelům, na dvojnásobek (STEJSKAL, LESKOVJAN, 2010). Ne každý ovšem má vhodné podmínky pro chov koně doma a převážná část majitelů si koně ustájí v nájemní či rodinné stáji. Tento druh činnosti „mít koně“ se stal jakýmsi boomem. Výdaje na koně se pohybují v řádu tisíců korun měsíčně. Koně si mohou dovolit pouze lidé, kteří jsou finančně zajištěni. Existují organizace, kluby, spolky apod., které sdružují členy a nadšence a hlavně děti a věnují se jim v problematice profesionálně. Starost o koně, není jen o ježdění. V této oblasti nalezneme řadu pohybových činností např. hřebelcování (čištění), které důkladně procvičí horní partie těla. Jemná motorika se uplatňuje při česání bodláků z hřívky a ocasu, nebo při přípravě na veřejnou akci (závody), kdy je koně potřeba upravit, zaplést hřívku. Další práce okolo koně, úklid boxu, pastvin, krmení, zametání, odvedení do výběhů apod. je fyzicky značně náročná. V době žní je nutné uskladnit malé balíky sena nebo slámy, tato práce je vázána na lidské ruce a převážná část dětí si jí projde.

Tak jako se psem i s koněm se dá jít na procházku a nemusí se jen sedět v sedle. Známé rčení, že nejkrásnější pohled je z koňského hřbetu může klamat. Zdánlivě lehce vypadající aktivita může netrénovanému jezdcovi způsobit i nemalé potíže. Děti více sedí před počítačem a televizí a tím jim pohybový aparát ochabuje. Svaly se oslabují a zkracují. Kůň je pro takovéto patologie asi nejlepší rehabilitační „pomůcka.“

Léčebné využití koní (hiporehabilitace)

„V České republice má léčebné využití koní dlouholetou tradici. Jako první využil huculské koně systematicky k terapeutickému ježdění RNDr. Otakar Leiský na Zmrzliku u Prahy, od roku 1986 se zabývají rehabilitací prostřednictvím koní v Rehabilitačním ústavu Hamzovy léčebny v Luži Košumberek. V roce 1991 byla z iniciativy MUDr. Lii Frantalové a ve spolupráci s tehdejšími primáři Ústavu sociální péče ve Zbůchu u Plzně MUDr. Luborem Zahrádkou, RNDr. Otakarem Leiským (Hucul klub Praha), MUDr. Zdeněkem Bašným (Psychiatrická léčebna Praha – Bohnice), Hanou Hermannovou a řadou dalších založena Česká hiporehabilitační společnost.“ (NERANDŽIČ, 2006, s. 84)

„Hiporehabilitace je metoda, která využívá pohyb koňského hřbetu a jeho přenos na člověka. Je to pokus o soulad pohybu koně a člověka. Základním léčebným prostředkem při hiporehabilitaci je pohyb hřbetu koně při rytmickém kroku, přičemž záleží na jeho délce, frekvenci a čistém provedení. Hipoterapii lze označit také jako cvičení na balanční ploše. Součet pohybů (kmitů) hřbetu se vytvářejí další pohybové vzorce. Jde o pohyby vpřed, rotační pohyby, pohyb nahoru a dolů a výkyvy do stran. Vše funguje na dráždění prostřednictvím nervových čidel, zakončených v oblasti kůže, svalů, kloubů, šlach, zraku, čichu a sluchu. Prostřednictvím nervových drah dochází k ovlivňování mozku a míchy. Největší vliv má hipoterapie na rozvoj posturální motoriky a svalstva, především svalů trupu, břišních svalů, bránice, svalů pletence pánevního a ramenního a dalších. Cílem hipoterapie je trénink centrální nervové soustavy a posunutí této schopnosti až k individuální hranici v souladu s kapacitní schopností postiženého jedince zpracovávat informace.“ (NERANDŽIČ, 2006, s. 93)

Za PA s koněm považujeme i sport, jako např. parkurové skákání, drezura, voltiž westernové ježdění, vytrvalostní jízdy, dostihy, parajezdeckví, spřežení a další.

3.6 Králíci a jejich přínos

Králíci patří mezi velmi oblíbené domácí mazlíčky. A málo kdo ví, že i s tímto zvířetem můžeme provozovat sport. Tzv. králičí hop. Tato aktivita vzešla ze Švédska v 70. letech minulého století a postupně se v 90. letech 20. století ujala v dalších zemích, jako je Norsko, Dánsko, Finsko, Velká Británie, Německo, Švýcarsko, USA, a kolem roku 2007 se přidává i Japonsko. Pravidla se postupně upravovala a dnes již má každá země svá. Oficiální soutěže jsou skok do výšky, skok do dálky, rovinná dráha a parkur. Závodník vede králíka na vodítku, ten je opatřen postrojem.¹

Specifikace soutěží: skok do výšky je na překážkách vysokých min. 40cm. Skok do dálky začíná na 40 cm. Rovinné dráhy mají 4 kategorie: lehká, střední, těžká a elitní třída. Jsou to dvě stejné dráhy s několika překážkami. U nás se první závody uskutečnili 1. 4. 2012 pod taktovkou Českého svazu chovatelů-Klubu králičí hop (KKH). Ovšem česká reprezentace se již v roce 2011 předvedla na 1. Mistrovství Evropy ve Švýcarsku, odkud si přivezla zlaté medaile.²

Pro děti které mají doma králíka je tento způsob trávení VČ skvělý nápad. Je zapotřebí tento sport trochu více prosadit. O to se snaží od roku 2009 Králičí Hop Poděbrady a nově vzniklý klub KKH Chotěboř. Oficiální 1. Mistrovství České republiky v králičím hopu bylo v roce 2012 v Litoměřicích na Zahradě Čech. A 1. Junior Cup pro závodníky od 7 do 17 let v Holicích v dubnu 2013. Česká republika také v roce 2013 pořádala 3. Mistrovství Evropy v Králičím Hopu, v Havlíčkově Brodě. Reprezentanti ČR zde obhajovali vítězství z předchozích ME.

¹<http://klubkralicihop.webnode.cz/>

²<http://hop-podebrady.webnode.cz/clanky/kralici-agility/>

Tento nový a zajímavý sport není finančně nedostupný. Cena králíka je průměrně 300 Kč a náklady na chov a údržbu jsou oproti psům a koním výrazně menší. S králíkem se začíná trénovat ve věku kolem 3 - 4 měsíců. Samozřejmě je důležité pokud dítě bude mít zájem, mu s tréninkem a výcvikem pomoci a dbát na zdraví a bezpečnost králíků.

Obr. 2. Citace „Králičí hop, fotografie Lenka Špílerová.“

Léčebné využití králíků (terapie malých zvířat)

Králíci a další jako jsou křečci, fretky, morčata apod. se využívají v léčebných institucích stále častěji. Dostupnost těchto „terapeutů“ je pro instituce mnohem méně nákladná, než např. hipoterapie, chovají je ve svém areálu. Při této metodě jsou klienti zapojeni o péči o drobná zvířata a pomáhají jim upevňovat pracovní návyky.

3.7 Psi a jejich přínos

Nejvíce rozšířených pohybových aktivit je se psy. Pes není tak náročný svou povahou jako kočka a není velký jako kůň. I když u obřích plemen už můžeme spekulovat.

Nejrozšířenější PA je procházka se psem. Stojí o tuto aktivitu dnešní děti? Výsledek nám ukáže výzkumná část BP. Ne každé dítě uprosí rodiče, že chce psa, je ochotno po pár týdnech vstávat a venčit společníka pravidelně. V tom vidím hlavní problém. Následně jsou útulky přeplněny. Tento nežádoucí jev je ze stran rodičů velkým selháním v odpovědnosti. V rámci studia UK jsem potkala kolegyni, která má dnes již patnáctiletou dceru, která chtěla v 10 letech psa. Po dlouhých úvahách, cca rok, rodiče svolili a pořídili labradorského retrívra, s podmínkou pro dceru, že ona bude hlavní pečovatel, tedy se o psa starat, venčit ho, krmit, chodit na cvičiště. A rodiče tuto pozici pečovatelů budou zastávat pouze výjimečně. Dívka také musí zvládat své školní a domácí povinnosti. Její zájem ovšem neupadl. Po pečlivém a problematickém hledání vhodného kynologického klubu, kde byli ochotni dívku učit, aby se naučila, jak se psem zacházet apod. byla důslednost rodičů odměněna. Dívka má o psa dodnes velký zájem a cítí za zvíře odpovědnost.

Dalším příběhem pro motivaci dětí proč něco dělat se psem je úspěch Aleny Smolíkové z roku 2011 v pořadu Talentmania. Dívka a border kolie předvedly skvělý výkon v dogdancingu. Dogdancing je volně přeloženo jako psí tanec. Aktivita, kdy psovod provádí cviky se psem v rytmu hudby.

„Co vše může pes v dogdancing předvádět? Pokud cviky neohrožují zdraví psa (psovod se může zranit dle libosti), tak se fantazii meze nekladou. Je povolena celá škála pohybů od chůze u nohy, po otočky, slalom mezi nohama, couvání, podávání pacek, panáčkování, válení sudů, skákání přes ruce nebo nohy psovoda.“³

³<http://www.dogdancingclubcr.cz/clanky/o-dogdancingu.html>

Nejznámější psí aktivitou je agility. Jak pro majitele, tak pro samotného psa je tato pohybová činnost náročná a u nás stále se rozšiřující zábava ve volném čase. Je to běh pro psy a jejich majitele přes různé překážky. (obdoba koňských parkurů).

Léčebné využití psů (canisterapie)

V roce 2003 vznikla v České republice Česká canisterapeutická asociace (CTA), která usilovala o status odborného garanta v této oblasti, bohužel se po několika letech rozpadla a doposud není v ČR tato terapie odborně zastřešena.

Jde o pozitivní působení psa na člověka, přispívá k rozvoji jemné a hrubé motoriky, verbální a neverbální komunikaci, nácviku koncentrace a orientace v prostoru, rozvíjí sociální a citovou složku osobnosti člověka. Pro tento druh terapie je pes pečlivě vybírán (povahové vlastnosti) a cvičen. V současnosti se stále rozvíjí možnosti složení canisterapeutických zkoušek psů v neziskových organizacích, jako jsou např. Pomocné tlapky o.p.s. Plemena pro tuto práci nejsou striktně určena, pro canisterapii mohou posloužit i kříženci.

Obr. 3 Citace „Agility, fotografie Radka Benčová“

3.8 Rybářství

Převážně sportovní rybolov můžeme přiřadit k dalším aktivitám, kdy nám dopomáhají zvířata a těmi jsou ryby. „Jít na ryby“ a být v přírodě, je jistě lepší než vysedávat u monitoru. Tato činnost je velmi oblíbená u dospělých, ale můžeme pozorovat, že na ryby „chodí“ stále častěji i děti. Český rybářský svaz patří k největším zájmovým sdružením v republice. Přes 25 tisíc dětí mladších 18 let navštěvuje v 7 územních svazech své kroužky. Rybářství má v naší zemi dlouholetou tradici sahá až do 12. století.

„Při rybaření nejde jen o nahození udice do vody, jde rybolovnou techniku, která se musí cvičit a děti v rybářských kroužcích se techniky učí a zdokonalují se v nich. Při rybářských praktikách je také nutné děti vést k správné volbě rybářského náčiní, sestavení prutu a výběru místa k lovu. Dále jim vysvětlit rozdíl mezi nástrahou a návnadou, vést je ke zvládnutí rybolovné techniky a v neposlední řadě dávat největší důraz na šetrné zdolávání a zacházení s ulovenou rybou.“⁴

Základní rybolovné metody

Plavaná se dělí se na dva způsoby: lov s udicí bez navijáku a lov s udicí s navijákem. Tato metoda je univerzální a spočívá v umístění nástrahy ve vodním sloupci od hladiny ke dnu. Tato metoda se aplikuje na stojatých či mírně tekoucích vodách.

Položená nebo-li „lov na těžko“. Při této metodě se návnada umísťuje na dno a kde je držena vlastní vahou nebo zátěží. Můžeme nahazovat za větru a v rychle tekoucích vodách.

Přívlač můžeme zařadit k jednomu z nejnápinavějších způsobů lovu ryb, kdy rybář je v neustálém pohybu. Nástraha je vedena tak, že imituje pohyb živočicha, kterými se dravé ryby živí.

⁴ http://www.rybsvaz.cz/download/odd_sport_mladez/00000788_Metodicke_pokyny_konecna_verze.pdf

Lov na umělou mušku nebo-li „královská metoda.“ Muška je umělá nástraha a podle ní se dělí na chytání na suchou (hmyz na hladině), na mokrou (hmyz pod hladinou) nebo na nymfu (larvy u dna), Jde o speciální nahazování, při kterém dopadá do vody nejdříve muška pak návazec a nakonec šňůra.

Obr. 4 Citace „fotografie Karolína Bártová“

Léčebné využití ryb

I ryby můžeme považovat za dobré terapeuty, zvláště pro nemocné upoutané na lůžko nebo vozík je tento druh terapie vhodný. Péče o akvárium a sledování pohybu a chování ryb vede k uklidnění a snížení napětí a stresu.

3.9 Myslivost

Stejně jako rybářství má u nás dlouholetou tradici myslivost a ochrana volně žijící zvěře. Tato tradice se začala psát cirká v 16. století. Dnes je Česká republika členem Mezinárodní rady pro myslivost a ochranu zvěře CIC. Od roku 1995 je také členem Federace mysliveckých organizací Evropské unie F.A.C.E.

Jaký přínos má tato činnost pro děti a jejich pohybovou aktivitu. Můžeme říci, že hlavní náplní myslivosti pro námi zvolené téma BP je pohyb v lese, tedy procházení se. V dnešní době je myslivost zatracována a haněna veřejností, že myslivci jsou něco zlého. Tyto dogmata vznikají stále častější medializací jistých skutečností, které vedou k zatracování celé myslivosti. Společnost pak neví jaké poslání Českomoravské myslivecké jednoty je, zde cituji: *„Hlavním posláním ČMMJ je zachování a ochrana přírody a krajiny a v ní volně žijící zvěře a myslivost, která je systematicky propojenou řadou činností na úseku chovu a ochrany zvěře, včetně péče o trvalý rozvoj těchto hodnot. Tyto činnosti jsou neoddělitelně spojeny s aktuální žádoucí regulací početních stavů populací jednotlivých druhů volně žijící zvěře tak, aby živelný nárůst početních stavů jednoho druhu zvěře nebyl limitujícím faktorem pro zachování či přirozený vývoj ostatních druhů zvěře a jsou jediným omezujícím nebo likvidujícím pozitivním způsobem nenahraditelných aktivit člověka v přírodě, zemědělství, rybářství, lesnictví a ochraně přírody.“*⁵

V řadě měst a obcí jsou stále vedeny myslivecké kroužky pro mládež, což je pro rozvoj pohybových aktivit s využitím zvířete dobrý základ, i když tato aktivita není spojena tak úzce jako např. dogtreking, i tak podporuje děti k pohybu, který je jim nepřírozenější a tím je chůze.

⁵ <http://www.cmmj.cz/Charakteristika-organizace/Stanovy-CMMJ--o-s--platne-od-1-1-2014.aspx>

3.10 Pohybem k zdravému životnímu stylu

Pohybová aktivita s různými zvířaty je v podstatě neomezená. Pokud naučíme děti správnému chování ke zvířeti a vytvoří se mezi nimi vztah, který bude respektovat chování zvířete, můžeme po lese běhat s prasátkem na vodítku či skákat s fretkou přes překážky. „*Děti, které měly možnost navázat přátelství se zvířecím přítelem, jsou jistě citově bohatší.*“ (VESELOVSKÝ, 2000, s. 103). Ovšem „*Aby nás zvířata přijala do rodiny, nezáleží na našem přání, ale na našem genetickém založení. Člověk se se vztahem ke zvířatům rodí, tento vztah se přes náš sebedokonalejší mozek nedá naučit.*“ (VESELOVSKÝ, 2000, s. 168).

Všechna zvířata vyžadují pohyb a ta, která chováme v zajetí, jsou často odkázána na malé ubikace či výběhy. Při porovnáním s dítětem to máme, jako když dítě sedí u počítače či televize, pohyb je omezen.

V poslední době klesá množství pohybu, ale potřeba fyzické aktivity zůstává. PA jsou celkovým prostředkem k ovlivňování člověka i našeho životního stylu (ŽS). PA je spjata s vývojem člověka, je jedním z faktorů ovlivňujících proces růstu a vývoje, myšlení, fyzické výkonnosti, schopnosti podávat další výkony, jak ve zdraví, tak i v nemoci. (BUNC, 2006).

Pro děti je potřebné zakotvit pravidelnou PA. Je prokázáno, např., že běh je návykový. Ve většině případů, vychází PA z prostředí rodiny. Pokud rodiče aktivně sportují, je velká pravděpodobnost, že děti převezmou model od rodičů a pohyb pro ně není překážkou, ale výzvou. V období školní docházky, se tento vztah utváří a upevňuje.

Podle Pávkové je ŽS „souhrn životních forem, které jedinec aktivně prosazuje. (Bakalář). Zahrnuje hodnotovou orientaci člověka, projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek. Rodiny se od sebe odlišují svým životním stylem i způsobem využívání volného času. Základní návyky a postoje si všichni přinášíme ze své původní rodiny. Nedostatek kvalitních osobních zájmů je nutno chápat jako závažný negativní osobnostní rys. Výchova ke zdravému životnímu stylu velmi úzce souvisí s pedagogickým ovlivňováním volného času“. (PÁVKOVÁ, 2002, s. 29,30,31).

PA má také velký význam při emocionálním ladění člověka. Cvičící člověk má zvýšený pocit důvěry ve své schopnosti (posílení sebedůvěry), je schopen snáze rozptýlit obavy a stres. Pravidelná PA podporuje psychické funkce (psychomotoriku) a pozitivně působí na náladu. Fyzicky aktivní jedinec má vyšší produkci některých nervosvalových přenašečů a hormonů, které např. snižují bolest a zajišťují radost a dobrou náladu, jsou jimi např. známé endorfiny. (BARTŮŇKOVÁ, 2006).

Preventivní vliv proti hypokinezi je zajištění dostatku pohybu. Hypokineze je jeden z hlavních rizikových faktorů civilizačních chorob. Hypokineze znamená pohybovou chudost, nedostatek volných i reflexních pohybů.⁶

⁶<http://lekarske.slovníky.cz/lexikon-pojem/hypokineze>

Následující problematiku velmi dobře vystihuje níže citovaná diplomová práce:

„Dobry (2008c) uvádí, že pohybové aktivity jsou užitečné pro každého člověka a vysvětluje také, jakým způsobem mu pohybová aktivita může zejména prospět:

- *Rodiče a děti – společné sportování a tím i pěstování soudržnosti rodiny*
- *Dospívající mládež – zlepšení svalové zdatnosti, posilování kostí*
- *Lidé, kteří prostřednictvím pohybových aktivit kontrolují svoji tělesnou hmotnost – pocit spokojenosti se sebou samými, spalování kalorií a tím udržení požadované hmotnosti*
- *Lidé s vysokým krevním tlakem – pravidelný pohyb pomáhá snižovat krevní tlak*
- *Lidé s tělesnými handicap – zlepšení odolnosti a svalové síly, pohybová aktivita také zvyšuje způsobilost při běžných denních aktivitách a soběstačnosti*
- *Lidé s depresemi, úzkostmi nebo prožívající stresové situace – pravidelný pohyb zlepšuje náladu, poskytuje možnost relaxace*
- *Starší osoby – pohybové činnosti udržují svalovou zdatnost, stabilitu postoje, ohebnost, mohou působit jako prevence zlomenin*

Mezi zdravotní přínosy pohybových aktivit v našem životě podle Dobrého (2007b) patří:

- *Snížení vzniku ischemické choroby srdeční a infarktu*
- *Prevence otylosti a zlepšení tělesného zevnějšku, udržení přijatelné hmotnosti*
- *Zvýšení úrovně HDL (tzv. „dobrého“ cholesterolu)*
- *Snížení vysokého krevního tlaku*

- *Udržování příznivé hladiny krevního cukru*
- *Posilování imunitního systému*
- *Zvyšování kostní denzity (hustoty kostní dřeně)*
- *Snížení možnosti vzniku rakoviny tlustého střeva*
- *Zlepšení metabolismu*

Stackeová (2009) hovoří o významných psychologických benefitech v období dětství a dospívání. Uvádí, že pohybová aktivnost:

- *Snižuje depresivitu*
- *Ovlivňuje sebevědomí a sebepojetí dítěte*
- *Snižuje anxiету, tedy pocity úzkosti bez konkrétní příčiny*
- *Zlepšuje kvalitu spánku*
- *Pozitivně ovlivňuje kognitivní funkce*
- *Odbourává stres“(JEŽKOVÁ, 2010, s. 12)*

3.11 Bezpečnost zdraví

Otázku bezpečnosti zdraví je samozřejmě také nutné zmínit, jelikož se práce zabývá vztahem dětí a zvířat, je důležité mít na paměti, že jakákoliv práce se zvířaty je bezpečná pouze, když víme jak se zvířetem zacházet a jak mluvit jeho řečí“. Je správné děti učit jak se k zvířatům mají chovat, jak s nimi manipulovat. Pokud rodiče nemají zkušenosti, je na místě se poradit s odborníky, ať už z řad chovatelských klubů, či zájmových organizací, oddílů apod.

U každého zvířete hrozí riziko poranění dítěte či dospělého. Ve velké míře se tato zranění stanou z nevědomosti o signálech, které zvíře vysílá. Tzv. etologie, nauka o chování zvířat, by měla být pro každého chovatele jakousi „*Bibli*“. Zvláště dětem by se měla důrazně již od mateřské školy věnovat pozornost a učit je jak žít v symbióze se zvířaty. Umět jim porozumět a chovat se k nim s úctou, láskou a odpovědností. Tuto otázku by si měli v první řadě položit rodiče. Zvládnou vychovat např. psa, tak aby nedošlo k nešťastné události?

V médiích můžeme zaznamenat řadu případů pokousání psem a bohužel ne vždy se jedná o povrchové zranění. Následkem může být trauma dítěte, které vede v dospělosti k řadě negativních skutečností. Od týrání zvířat po zanedbání jejich péče.

Jak porozumět zvířeti? „*V práci se zvířaty neexistují zaručené návody jako třeba u nového foťáku*“ (DESENSKÝ, 2008, S. 70) V odborné literatuře nalezneme o výchově a chovu daného zvířete rady s doporučeními, kterými se řídíme, např. u psů je důležité poznat jeho charakter. Ne každý pes bude s nadšením pobíhat mezi překážkami nebo tancovat, postačí mu, když bude moci jít ven na procházku.

Podle Výzkumného ústavu bezpečnosti práce jsou rizika při chovu zvířat v pracovních činnostech a to zejména při pohybu v prostoru určených pro chov (pády) a při manipulaci se zvířetem (např. při čištění, vodění, kousnutí, kopnutí, napadení, povalení, přišlápnutí, apod.)

3.12 Zásady bezpečnosti

Při zacházení se zvířaty musí být klidné, rozhodné a vlídné. Důležitá je znalost chování jednotlivých druhů. Zákaz týrání a dráždění. Čištění zvířat je hygienickým opatření a také přispívá k dobré zdravotní kondici zvířete. Zajistit krmení a napájení dle nároků chovaného zvířete. Zajistit dostatek volného prostoru: vhodně zvolena klec, box, kotec, nebo časté venčení. Poskytnout veterinární péči a základní očkování, odčervení.

Při častém styku zvířat s dětmi je důležité zachovat zásady správné hygieny (mytí rukou apod.).

Děti jsou náchylnější k přenosným chorobám, tzv. zoonózy – nemoci přenosné ze zvířat na lidi, jsou to např.: vzteklna: smrtelné onemocnění přenášené kousnutím nebo slinami (u nás nevyskytující se, ale doposud nutná povinnost prevence očkování psů, koček i fretek apod.). Toxoplasmóza: nejznámější choroba přenášená kočkami. Borelióza a klíšťová encefalitida, plísňová onemocnění a v neposlední řadě vyskytující se alergie převážně na srst zvířat.

Na prvním místě je bezpečnost dětí především, a také bezpečnost zvířete. Vztah dítě - zvíře je krásný a je zde potřeba velké zodpovědnosti rodičů potažmo škol, aby tento vztah budovali a naučili pravidlům soužití se zvířetem. *Spolužití se zvířetem vyžaduje soulad a jasná pravidla*“.(HERRSCHER, GRÖSSLE, 1995).

4 Hypotézy

Na základě stanovených cílů a problémů práce jsem formulovala následující hypotézy:

Hypotézy:

H1 - Domnívám se, že možnost využívat nějakou formu PA se zvířetem, bude mít více jak 50% dotázaných dětí v 5. ročníku základní školy v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi.

H2 - Domnívám se, že každý den se o zvíře bude starat 20% dotázaných.

H3 - Domnívám se, že uvedené zvířecí aktivity navštěvuje pouze 20% dotázaných.

5 Metody a postup práce

Pro BP bylo potřeba prostudovat odbornou literaturu. Účelem tohoto zkoumání bylo získat co největší množství informací o dané problematice. Při práci s odbornou literaturou jsem kladla největší důraz na získání co nejpestřejšího vzorku vydané literatury, která je stále poměrně špatně dostupná. Ucelených monografií zabývajících se volnočasovými nebo sportovními aktivitami dětí (ale i dospělých) se zvířaty je na našem trhu opravdu minimum, stejně, jako publikací věnujících se jejich vzájemnému vztahu a přínosu. Výstupem této činnosti je teoretická část mé bakalářské práce, ve které jsem se snažila o syntézu dostupných informací a vytvoření uceleného náhledu na danou problematiku.

Ke splnění stanovených cílů jsem zvolila výzkumnou metodu formou anketního šetření (příloha č.1) mezi žáky pátých tříd základních škol v Brandýse nad Labem a Staré Boleslavi.

Anketní šetření.

Výběr cílové skupiny respondentů byl jednoznačný, vzhledem k zaměření mé práce na děti se zadání ankety v prostředí školní třídy jeví jako nejlepší a také nejjistější řešení, nejen kvůli dosažení relevantního počtu respondentů, ale i pro předpokládanou návratnost. Výběr věku respondentů byl dán předpokladem jisté samostatnosti při vyplňování ankety, jejímu porozumění a především schopnosti péče o živého tvora. Po konzultaci s vedoucím práce jsem anketu zadala na 5. stupni všech základních škol v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi. Jednalo se o 6 tříd, tedy 139 dětí ženského i mužského pohlaví. Anketa se skládá ze sedmi otázek, z čeho jedna obsahuje tři podotázky. Otázky jsou uzavřené, výčtové nebo polouzavřené a nabízející možnost i udání jiné, vlastní alternativy. Znění otázek jsem nejprve podrobila prvotnímu ověření formou předvýzkumu v jedné třídě cílové skupiny. Poté jsem anketu upravila do finální podoby, kterou naleznete v příloze, a zadala ve zbylých třídách. Vyplněné ankety jsem zpracovala do tabulek. V příloze jsou uvedeny i grafy. Vybrané otázky jsem doplnila textovým komentářem.

6 Výzkumná část

6.1 Vyhodnocení ankety

V této části naleznete vyhodnocení anketního šetření mezi žáky 5. tříd základních škol v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi. Jmenovitě Základní škola ve Staré Boleslavi, Základní škola Palachova a Základní škola Na Výsluní v Brandýse nad Labem. Celkem bylo rozdáno 146 anket/viz. příloha 1/ pro žáky 5 tříd. Z toho se vyřadilo 7 anket, které byly neplatné pro neúplnost. K výzkumu bylo použito 139 platných anket z 6 tříd.

Otázka č. 1) Máš domácí zvíře?

Zjišťuje kolik respondentů má doma nebo např. u babičky (položka „Jinde“ byla žákům vysvětlena při zadávání ankety) nějaké zvíře. Pro moji anketu je tato otázka stěžejní, protože počet žáků, kteří uvedli, že nějaké zvíře mají, udal základní soubor pro další šetření a vyhodnocování.

Výpočty dat v následujících otázkách vycházely ze součtu hodnot položek „Mám“ a „Jinde“, kdy jsme vycházeli z předpokladu, že děti jsou v aktivním a pravidelném kontaktu se zvířaty i v jiném než domácím prostředí. Celkem má doma zvíře 69% dětí a 22% jich uvedlo, že mají ještě u babičky. 9% dětí bohužel vlastnit zvíře nemůže. Z rozhovoru vyplynulo, že rodiče nechtějí nebo, že jsou alergičtí na srst zvířat apod.

Otázka č. 1 v %			
	Mám	Nemám	Jinde
Palachova, 5.A + 5.B	23%	4%	4%
Výsluní, 5.B + 5.C	17%	3%	9%
Boleslav, 5.A + 5.B	29%	2%	9%
Celkem	69%	9%	22%

Tabulka č. 1. Vyhodnocení ot. č. 1.

Otázka č. 2) Můžeš vybrat jaké?

V druhé otázce máme skutečné konkrétní zvíře, které děti vlastní. Zde je překročena stoprocentní hodnota součtu všech položek z důvodu vlastnictví více druhů zvířat jedním žákem. Pes a kočka jsou nejčastěji vybíranými položkami, překvapivě vysoké číslo je u položky „Jiné“, zde děti nejčastěji udávají jiný druh hlodavce, např. křeček, potkan nebo papouška. A poměrně často se vyskytuje také želva, či jiný plaz.

Celkově nejvíce dětí má doma psa a to 76%, kočku 46%, rybičky 23%, králíka 20%, andulku a morče má 11%, koně 2% a 27% vlastní i jiné zvíře, viz výše. Příloha č.2.

Otázka č. 2								
	pes	kočka	králík	morče	andulka	rybičky	kůň	jiné
Palachova, 5.A + 5.B	26	19	11	6	3	11	1	11
Výsluní, 5.B + 5.C	29	18	6	4	4	13	0	6
Boleslav, 5.A + 5.B	41	21	8	4	7	5	2	17
Celkem	96	58	25	14	14	29	3	34
Celkem v %	76%	46%	20%	11%	11%	23%	2%	27%

Tabulka č. 2. Vyhodnocení ot. č. 2

Otázka č. 3) Jestli nemáš zvíře, chtěl bys mít nějaké?

Otázka č. 3. směřuje k dětem, které uvedly, že nemají zvíře, druhá část P1 Tyto děti by ovšem rády doma nějaké zvíře měly. Nejvíce si přeje mít doma 6% psa, dále 5% jiné (druhy, zejména želvy, osmák, myši, hadi, papoušek) po 2 % kočka, morče, rybičky, kůň. 1% by chtělo králíka a kupodivu nikdo nechtěl rybičky.

Otázka č. 3								
	pes	kočka	králík	morče	andulka	rybičky	kůň	jiné
Palachova, 5.A + 5.B	4	2	0	1	0	0	1	3
Výsluní, 5.B + 5.C	1	0	0	2	0	1	1	2
Boleslav, 5.A + 5.B	2	0	1	0	0	1	0	1
Celkem	7	2	1	3	0	2	2	6
Celkem v %	6%	2%	1%	2%	0%	2%	2%	5%

Tabulka č. 3. Vyhodnocení ot. č. 3

Otázka č. 4) Staráš se o zvíře ve svém volném čase?

Zjišťuje, jestli se děti o své zvíře ve volném čase starají. Celkem se o zvíře stará 87 % a 13 % uvedlo, že ne. Příloha č.2.

Otázka č. 4 v %		
	Ano	Ne
Palachova, 5.A + 5.B	25%	5%
Výsluní, 5.B + 5.C	28%	5%
Boleslav, 5.A + 5.B	34%	3%
Celkem	87%	13%

Tabulka č. 4. Vyhodnocení ot. č. 4

Otázka č. 5) Jak se staráš o zvíře?

Pátá otázka podrobněji rozvádí otázku č. 4, jak se děti o své zvíře starají a jaké činnosti to jsou. Vypovídá o shora uvedených problémech.

Celkově 87% respondentů si se zvířetem hraje, (v podrobnějším šetření by bylo dobré zjistit jakým způsobem), 83 % jim poskytuje stravu, 66 % dětí vyvenčí (též bychom se v dalším šetření mohli zaměřit podrobněji). 50 % uklízí po svém zvířeti, 43 % pečuje o srst, 13 % se zabývá i výcvikem zvířete a v 9 % máme jinou aktivitu např. koupání. Příloha č.3.

Otázka č. 5							
	krmení	česání	úklid	venčení	hra	cvičení	jiné
Palachova, 5.A + 5.B	35	11	26	27	37	4	4
Výsluní, 5.B + 5.C	29	17	14	24	31	8	5
Boleslav, 5.A + 5.B	42	26	24	33	42	5	2
Celkem	106	54	64	84	110	17	11
Celkem v %	83%	43%	50%	66%	87%	13%	9%

Tabulka č. 5. Vyhodnocení ot. č. 5

Otázka č. 6) Jak často se věnuješ zvířeti?

Tato otázka rozvádí ot. 5. Celkově 69 % respondentů se o zvíře stará každý den. 6% 2 až 4 x týdně, 5 % 5 x týdně nebo se nevěnují vůbec, 5 % jiné (např. u babičky 1 za měsíc), 1 % se o zvíře postará 1 x týdně. Příloha č.3.

	Otázka č. 6 v %							
	každý den	1x týdně	2x týdně	3x týdně	4x týdně	5x týdně	nevěnuji se	jiné
Palachova, 5.A + 5.B	23%	0%	2%	2%	2%	1%	3%	1%
Výsluní, 5.B + 5.C	17%	1%	2%	2%	2%	2%	1%	2%
Boleslav, 5.A + 5.B	28%	0%	2%	2%	2%	2%	1%	2%
Celkem	69%	1%	6%	6%	6%	5%	5%	5%

Tabulka č. 6. Vyhodnocení ot. č. 6

Otázka č. 7) Zvířecí aktivity

Sedmá otázka je podstatná pro P3 a H3. V hypotéze H3 tvrdím, že pouze 20% dotázaných aktivně navštěvuje aktivity uvedené v anketě. Tuto hypotézu anketa vyvrátila. Vybrané aktivity celkově navštěvuje 60 % respondentů (součet odpovědí ANO v podotázce Kroužek, klub). V oddílu Ne (v podotázce Kroužek, klub) jsou vyjádřeny odpovědi, kolik % respondentů nikam nechodí. V podotázce Chodil bych, máme u všech odpovědí NE více jak 50 %. Námi uvedené psí aktivity zná 67 % dotázaných, to se dalo předpokládat, jelikož *mít psa* je sen snad každého dítěte. Jezdectví a jiné disciplíny se 76 % zaujímá první místo. Tento druh aktivity je velmi oblíben u děvčat. Naopak, u rybářství, se 75 %, převládají chlapci. Myslivost a ochrana volně žijících zvířat obsadila 3 pozici. U kočičí agility 37 % dotázaných uvedlo, že ví o fungování, bylo by zajímavé při dalším šetření zjistit, kde se s touto aktivitou seznámili a to samé by se provedlo s králičími, které zná 32 % respondentů. Příloha č.4.

	Otázka č. 7 v % Celkem					
	Vím o fungování		Kroužek klub		Chodil bych	
AKTIVITY	ANO	NE	ANO	NE	ANO	NE
Agility, dogdancing a jiné psí aktivity	67%	33%	6%	94%	45%	55%
Kočí agility	37%	63%	4%	96%	25%	75%
Králičí agility	32%	68%	1%	99%	26%	74%
Jezdectví a další koňské sporty	76%	24%	12%	88%	40%	60%
Rybářství	75%	25%	22%	78%	36%	64%
Myslivost a ochrana volně žijících zvířat	70%	30%	11%	89%	36%	64%
Jiné	24%	76%	4%	96%	11%	89%

Tabulka č. 7. Vyhodnocení ot. č. 7

7 Diskuze

Na základě získaných výsledků můžeme konstatovat tyto skutečnosti.

H1 - Domnívám se, že možnost využívat nějakou formu PA se zvířetem, bude mít více jak 50% dotázaných dětí v 5. ročníku základní školy v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi

Celkově po součtu odpovědi v 1 otázce, ano a jinde nám vychází skutečnost, že zvíře má 91 % respondentů a tudíž mají tu možnost využít zvíře k PA. Jak dále rozvádí otázka č. 5 hru a venčení využívá jako pohybovou aktivitu přes 50% dětí. Tady se nám naskytuje otázka pro další výzkum, který by se mohl zaměřit na např. na délku venčení, vzdálenost apod. Tuto hypotézu můžeme potvrdit. Je velmi potěšující, jelikož mít doma zvíře, vede dotázané k neformálnímu učení přijímání odpovědnosti za živou bytost, celodenní kontakt s živým tvorem vede k odbourávání stresu a má pozitivní vliv na psychiku. 9 % dotázaných nemůže mít doma z nějakého důvodu žádné zvíře. Těmto dětem jsem dala možnost také odpovědět, aby nepřišly o možnost se zapojit do zkušenosti. Podílely se na výzkumu, která formuluje jejich důležitost ve společnosti, mohly vyslovit svůj názor, který je pro někoho důležitý. Při vyplnění dotazníku probíhal i neřízený rozhovor a děti uváděly, že zvíře nemohou mít z důvodu *alergie*, nebo že rodiče „*jim ho zkrátka nedovolí, že jsou s tím starosti.*“ Je pravděpodobné, že rodiče nechtějí na sebe brát další odpovědnost. Chovat zvíře a dát mu odpovídající prostředí a čas vyžaduje další energii a tu mnohdy rodiče již nemají.

Vyhodnocení hypotézy H2: Domnívám se, že každý den se o zvíře bude starat pouze 20% dotázaných.

Pro mě překvapující, ale i milé zjištění bylo, že 69 % dotázaných dětí se o své zvíře stará každý den. Hypotézu tedy můžeme vyvrátit. Ostatní odpovědi, v otázce č. 6, 2x až 5 x týdně jsou vyrovnané, pouze 5% dotázaných se o zvíře nestará vůbec. Vzhledem k tomu, že školy navštěvují i vesnické děti, dá se předpokládat, že se v těchto případech nejedná o klasické domácí mazlíčky, ale o hospodářská zvířata. V případných dalších šetřeních by bylo vhodné jasně rozlišit, jaká domácí zvířata nás zajímají. Také to mohou být odpovědi respondentů, kteří uvedli, že žádné zvíře nemají. A 5 % se o zvíře stará u

babičky. Je též pravděpodobné, že každodenní čas strávený se zvířetem vede děti k naučení se postarat o něhou tvář a převzít za něj odpovědnost. Zvíře není věc a velmi záleží i na přístupu rodičů, jak nadále udržet zájem a motivaci k požadované práci okolo zvířete.

Vyhodnocení hypotézy H3 - Domnívám se, že uvedené zvířecí aktivity navštěvuje pouze 20% dotázaných.

Tato hypotéza se nám jednoznačně nepotvrdila. 60 % dotázaných navštěvuje některou z námi nabídnutých aktivit. Z odpovědí na tuto otázku je patrné, že nejrozšířenější aktivitou, spojenou se zvířaty je „Rybářství“ 22 %. Tento druh PA je spíše pasivní povahy a můžeme pro dalším výzkum stanovit otázky, např. jakým způsobem se děti dopravují na ryby pěšky nebo na kole? Druhá aktivita, která je spojená s koňmi vyjadřuje, že 12 % dětí může aktivně jezdit na koni nebo jsou zapojeny do práce kolem nich, což bývá velmi tvrdá práce. S 11 % na třetím místě máme myslivost a ochranu volně žijících zvířat. Tento druh zájmu se pomalu dostává do širšího podvědomí, jelikož v dnešní době je otázka ochrany přírody velmi žádoucí a aktuální. Psí aktivity mě ovšem nemile překvapily. Předpokládala jsem, že o tyto aktivity bude větší zájem, jelikož jak můžeme vidět v tab. č. 2, kdy psa má celkem 76 % dotázaných, pouze 6 % navštěvuje nějakou psí aktivitu. A naopak králičí agility s jedním aktivním respondentem je překvapením pozitivním. Tato velmi zajímavá aktivita, která se stává nedílnou součástí psích výstav, kde se s ní můžeme setkat, přináší novou příjemnou možnost trávení VČ a při větší propagaci by mohla oslovit větší část dětské populace.

Je vysoce pravděpodobné, že tak vysokou oblíbenost „tradičních“ aktivit, jakými jsou rybářství a myslivost, můžeme spojovat s demografickými a socioekonomickými faktory, kterými jsou převážně velikost a zeměpisná poloha bydliště dotazovaných a nižší ekonomická síla. Blízkost řeky i lesů a zároveň minimální náklady na rybaření i myslivost (vybavení, doprava, kurzovné apod.), stejně jako „dědění“ těchto zájmů napříč generacemi nejspíš stojí za stále vysokou oblibou daných aktivit. Poměrně dobré je povědomí o uvedených aktivitách. Kdy přes 70 % dotázaných uvedlo, že ví, že existují aktivity zaměřené na koně, rybářství a myslivost. 67 % zná psí sporty, můžeme tuto aktivitu přisoudit tomu, že vidíme časté vystupování psa a člověka v populárních

televizních pořadech př. Talentmania apod. O kočičích a králíčích aktivitách ví v průměru 35 % dotázaných což je pozitivní. U králíčího hopu bychom mohli očekávat do budoucna větší rozšířenost mezi dětmi, jelikož se jedná, o méně finančně náročnou aktivitu než je agility se psy.

Teoretický zájem o dané aktivity, kdyby byly provozovány v místě bydliště a děti o nich věděli, je podle výsledků ankety poměrně vysoký. Největší zájem by byl o psí aktivity 45%. Osobně jsem byla poměrně překvapená faktem, že i přes to, že jde v současné době o velice frekventovanou a možná i módní činnost, navštěvuje některou psí aktivitu jen 6 % dotázaných. Na pomyslné druhé příčce je Jezdectví, se 40%, kde můžeme předpokládat, že značnou roli v tom, že by děti rády podobný kroužek navštěvovaly, ale reálně nenavštěvují, hrají ekonomické důvody. Také kočičí a králíčí agility by mohlo být frekventovanější volnočasovou aktivitou, jak poukazuje poměrně vysoké procento zájmu 25, resp. 26%. Je pravda, že rozšíření nabídky daných aktivit je zatím poměrně malé, ale myslím si, že zaostává také jejich větší propagace a motivování nových zájemců z řad školní mládeže.

8 Závěry

Cílem a úkolem mé bakalářské práce bylo zjistit, které pohybové aktivity jsou nejčastěji realizovány při soužití se zvířetem ve volném čase u žáků 5. tříd základních škol v Brandýse nad Labem Staré Boleslavi. Jak často a jakým způsobem se o zvíře starají a jsou aktivní v návštěvě určitého typu kroužku nebo klubu? V teoretické části jsem se zaměřila na přiblížení pojmů jako je volný čas a pohybová aktivita. V praktické části jsem vyhodnotila anketní šetření na 3 Základních školách v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi u 6 tříd.

V dnešní moderní technické době, mají zvířata ještě velký potenciál k možnosti zapojit se s dětmi do pohybu. BP chtěla ukázat, že když je doma zvíře, jsou zde možnosti jak s ním dopomoci k tomu, aby se děti „hýbaly“ a nezůstaly jen pasivně sedět u počítače a televize. I když se zdá, že pohybové aktivity v této BP jsou na jiné úrovni, než se dalo očekávat, o to více se může v této oblasti dále výzkum realizovat.

Na základě získaných výsledků anketního šetření můžeme konstatovat následující závěry:

Více jak polovina dětí je schopna si se zvířetem hrát nebo ho venčit, konkrétně 87% si s ním hraje a 66 % venčí. Je potěšující, že většina má doma nějaké zvíře a mít ho znamená, že dítě vyrůstající v rodině se zvířetem má dobrý základ pro správný citový vývoj a předpoklad stát se odpovědným vůči živé bytosti. Je však otázkou času, kolika dětem vydrží tato snaha až do dospělosti, jestli přijmou tuto odpovědnost za své chování a při pořízení živého tvora budou umět dodržovat pravidla vzájemného vztahu?

Výsledek 60 % dokazuje návštěvnost kroužku, či klubu námi nabídnutých aktivit. Je pozitivní, že v dnešní době, kdy děti dávají přednost televizi a internetu, se v této práci ukázalo, že více jak polovina dotazovaných navštěvuje zvířecí aktivitu. Je potěšující, že i přes veškerý mediální „nátlak“ zůstává přirozený pohyb a zodpovědný a láskyplný vztah k živému tvorů důležitou součástí života školních dětí. Vždyť téměř 70 % dotázaných školáků se zvířeti věnuje každý den a v rámci této péče převažuje, venčení a hra, které mohou plně uspokojit potřebu fyzické aktivity dítěte a přirozeným způsobem

pomáhají ke správnému fyzickému, motorickému i duševnímu rozvoji. Zdravý životní styl je zde aplikován zcela nenásilně.

Příjemným zjištěním je také fakt, že děti se o svá zvířata starají a že jim věnují svůj volný čas pravidelně. Naučit děti zodpovědnosti za zvíře už od mala, je nesnadný úkol, který je otázkou pro rodiče a blízké okolí. Pořídit si zvíře znamená starat se o něj (vstát a jít) za všech okolností a nést za něj odpovědnost.

Veškerá zjištění mohou napomoci pedagogům směřovat další práci v oblasti tělesné výchovy, biologie a společenských věd, kde zůstává široký prostor pro uplatnění práce se zvířaty, zlepšování povědomí o chovu zvířat nebo posilování zodpovědnosti dětí vůči jiným živým tvorům, včetně lidí. Má práce také poukázala na to, že potenciál využití zvířat v pohybových aktivitách dětí je veliký, organizovaná činnost dětí a zvířat má ještě co nabídnout. Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak zvířata mohou přispívat a přispívají k rozvoji pohybových aktivit dětí středního školního věku a tento cíl jsem také splnila

9 Použitá literatura a informační zdroje

1. APPELT, K., LIBRA, M., STEJSKALOVÁ, I. *Základy názvosloví tělesných cvičení*. Praha: ATVS – Palestra, 2004. 60 s.
2. BARTŮŇKOVÁ, S. *Fyziologie člověka a tělesných cvičení*. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. Praha: Karolinum, 2006.
3. BLÁHA, V. *Volný čas, výchova a sociální formování žáků základní školy v době mimo vyučování*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. ISBN 14-476-82. 16 s.
4. BUNC, V., NOVOTNÁ, V., ČECHOVSKÁ, I. *Fit program pro ženy*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1191-5.
5. BURSOVÁ, M. *Kompenzační cvičení*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0948-1.
6. CUTKOVÁ, D. *Dítě a pes*. Praha: Práh, 2011. ISBN 978-80-7252-330-6.
7. ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA. *Terapie a asistenční aktivity lidí za pomoci zvířat*. Praha, 2008. ISBN 978-80-2131773-4.
8. DIVIŠOVÁ, K., PODEŠŤOVÁ, M., BENDA, J. *Agility První krůčky*. Praha: Plot, 2003. ISBN 80-86523-26-8.
9. HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J., *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-7367-473-1.
10. HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-628-5.
11. HERRSCHER, R., GRÖSSLE, B. *Vyberme dětem zvířátko*. Praha: Granit, 1995. ISBN 80-885-805-31-6.
12. JEŽKOVÁ, S. *Možnosti monitoringu pohybové aktivity dětí mladšího školního věku*. Diplomová práce. Brno, 2010.
13. JIRKA, Z. *Regenerace a sport*. Praha: Olympia, 1990. ISBN 80-7033-052-X.
14. KOLEKTIV AUTORŮ. *Děti, aby byly a žily*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2005. ISBN 80-7212-382-3.
15. MÁČEK, M. *Fyziologie tělesných cvičení*. Praha: ATVS Palestra – VOŠ, 2005.
16. NERANDŽIČ, Z. *Animoterapie aneb Jak nás zvířata umí léčit*. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-00-01809-8.

17. ODENDAAL, J. *Zvířata a naše mentální zdraví*. Praha: Brázda, 2007. ISBN 978-80-209-0356-3.
18. PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B., HRDLIČKOVÁ, V., PAVLÍKOVÁ, A. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6. 29, 30, 31 s.
19. PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-631-4.
20. STEJSKAL, V., LESKJOVAN, M. *Člověk a zvíře v zajetí či péči?* Praha: Universita Karlova, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0.
21. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
22. VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. Brno, 2001. ISBN 80-86384-00-4. 26 s.
23. VESELOVSKÝ, Z. *Člověk a zvíře*. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0756-3.
24. VOJTĚCHOVSKÝ, M., *Zvířata v domovech pro seniory*, příručka. Praha: Hestia, 1999.

Internetové zdroje

<http://agility.cfa.org/index.shtml>

<http://aywy.blog.cz/galerie/kocici/obrazek/72130463> (obr. 1)

<http://hop-podebrady.webnode.cz/o-nas/>

<http://klubkralicihop.webnode.cz/>

<http://kralikar.cz/index.php/vase-clanky/rady-a-tipy>

<http://lekarske.slovniky.cz/>

<http://www.nchk.estranky.cz/>

<http://www.catagility.com/index.html>

http://www.cmku.cz/index2.php?stranka=psi_aktivita#agility

<http://www.cmmj.cz/>

<http://www.cschdz.eu/>

<https://www.facebook.com/pages/Kr%C3%A1li%C4%8D%C3%AD-hop-Sn%C3%AD%C5%BEk/141223265960021> (obr. 2)

<http://www.dogdancingclubcr.cz/clanky/o-dogdancingu.html>

<http://www.skolapropsy.cz/?cl=17> (obr. 3)

<http://www.ochranazvirat.cz/275/53/cz/file/>

<http://www.rybsvaz.cz/>

<http://www.youtube.com/user/MiGoArCHiMi>

10 Přílohy

Příloha č.1. Anketa

Dostáváte do rukou dotazník, který má za úkol zjistit vztahy ke zvířeti a zájem o pohybové aktivity se zvířetem ve volném čase. Tento dotazník je anonymní a bude využit v bakalářské práci Libuše Čížkové, studentky Univerzity Karlovy v Praze.

Za vyplnění předem děkuji.

Věk:

Chlapec

Dívka

1. Máš domácí zvíře?(zakroužkuj)

- Mám
- Nemám
- Jinde (u babičky, na jízdárně, atd.)

2. Můžeš vybrat jaké? (zakroužkuj i více možností)

- A) pes B) kočka C) králík D) morče E) andulka F)
rybičky G) kůň H) jiné (napíš jaké)

3. Jestli nemáš zvíře, chtěl bys mít nějaké? (zakroužkuj i více možností)

- A) pes B) kočka C) králík D) morče E) andulka F)
rybičky G) kůň H) jiné (napíš jaké)

4. Staráš se o zvíře ve svém volném čase? (zakroužkuj)

- ANO
- NE

5. Jak se staráš o zvíře? (zakroužkuj i více možností):

A) krmení B) česání C) úklid – (klece, akvária, boxy, záchodu, atd.)

D) venčení E) hraju si s ním F) chodím s ním cvičit G) jiná starost (napíš)

6. Jak často se věnuješ zvířeti?(zakroužkuj)

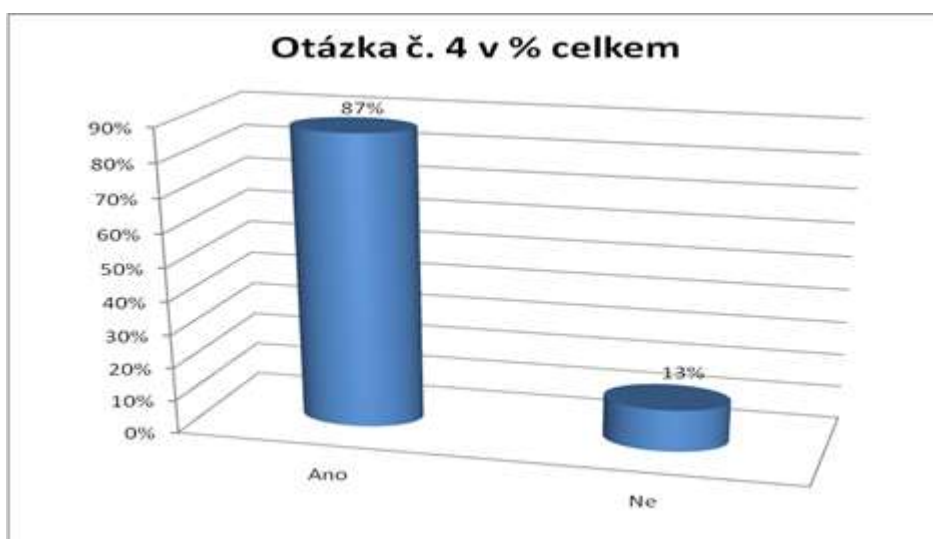
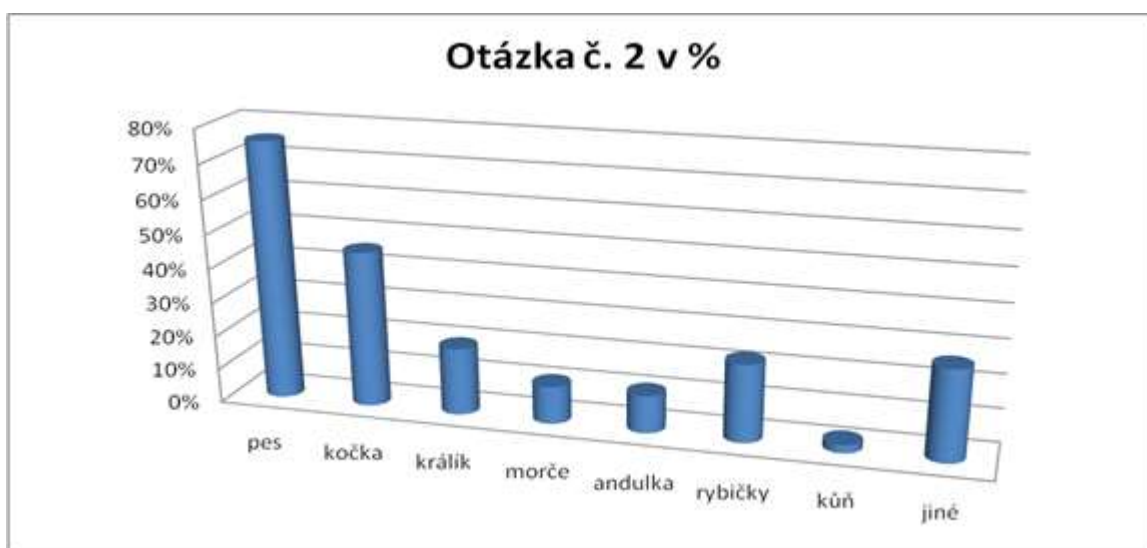
A) každý den B) 1 x za týden C) 2 x týdně D) 3 x týdně
E) 4 x týdně F) 5 x týdně G) nevěnuji se H) jiné (napíš)

7. Zvířecí aktivity

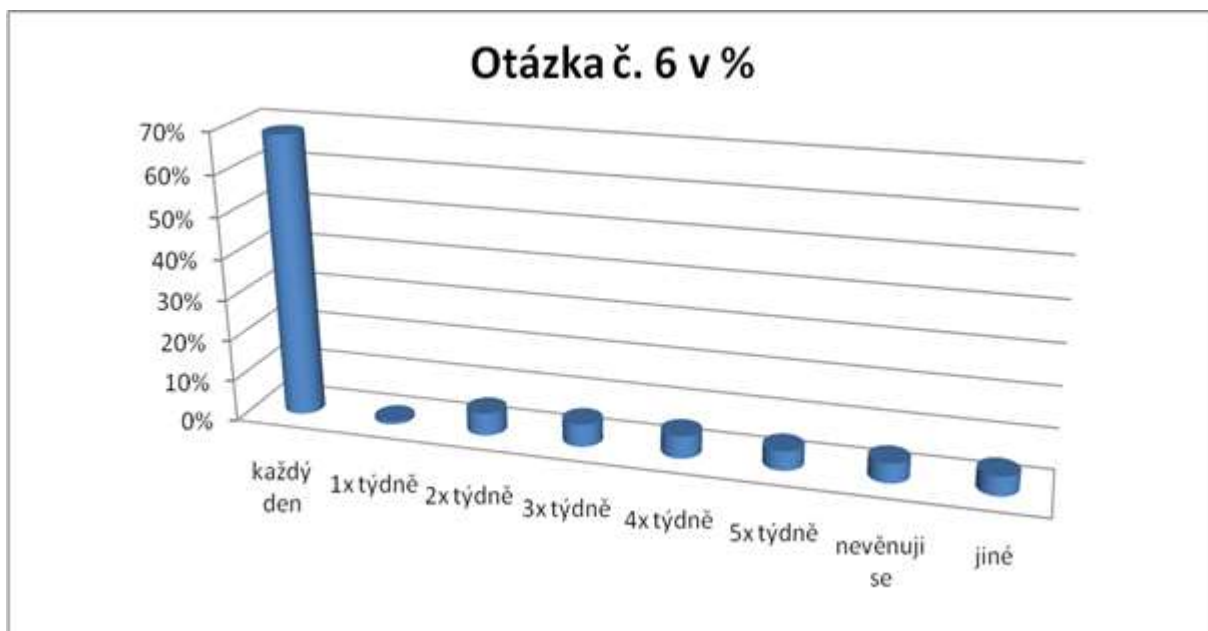
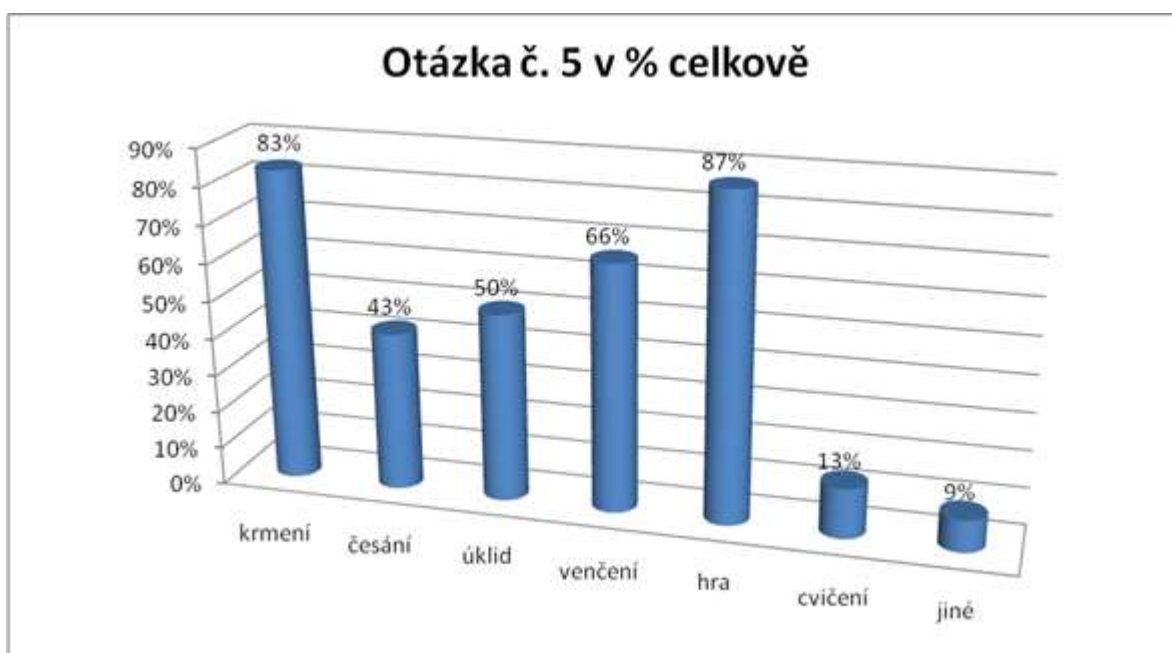
	Vím o fungování, znám tuto činnost	Účastním se, navštěvuji klub, kroužek, atd.	Při působení takovéto činnosti ve městě, chodil/a bych tam?
Agility, dogdancing a jiné psí aktivity	ANO - NE	ANO - NE	ANO - NE
Kočí agility	ANO - NE	ANO - NE	ANO - NE
Králičí agility	ANO - NE	ANO - NE	ANO - NE
Jezdectví a další koňské aktivity	ANO - NE	ANO - NE	ANO - NE

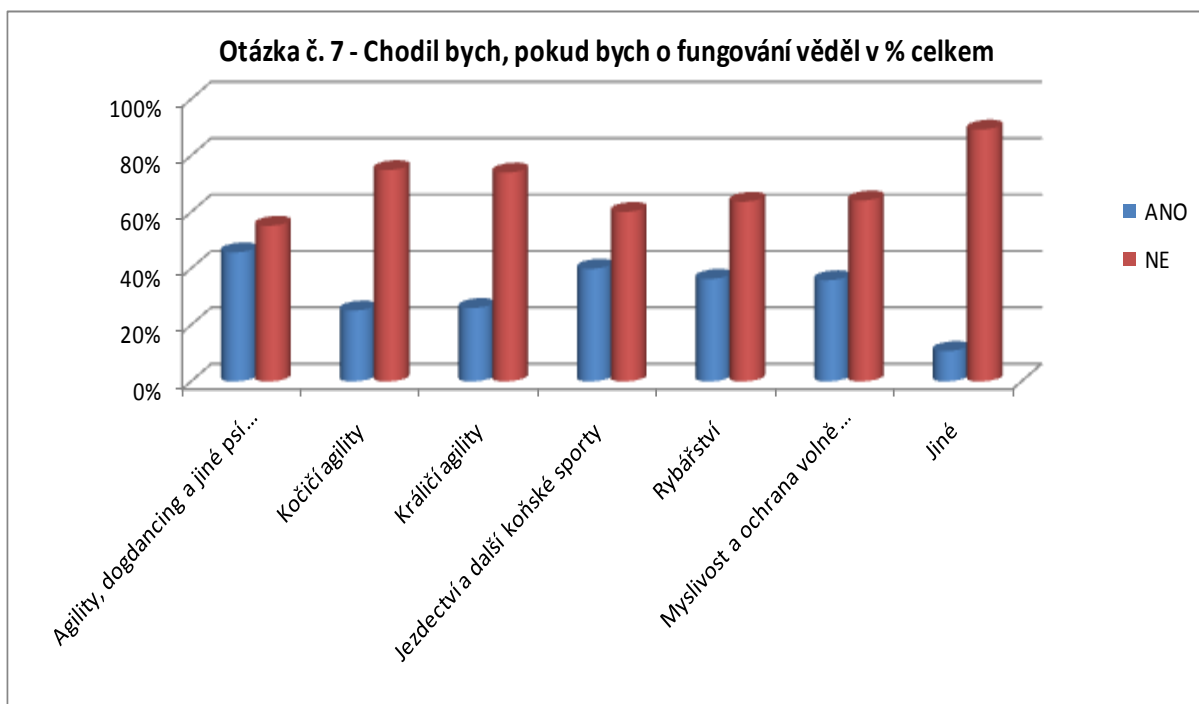
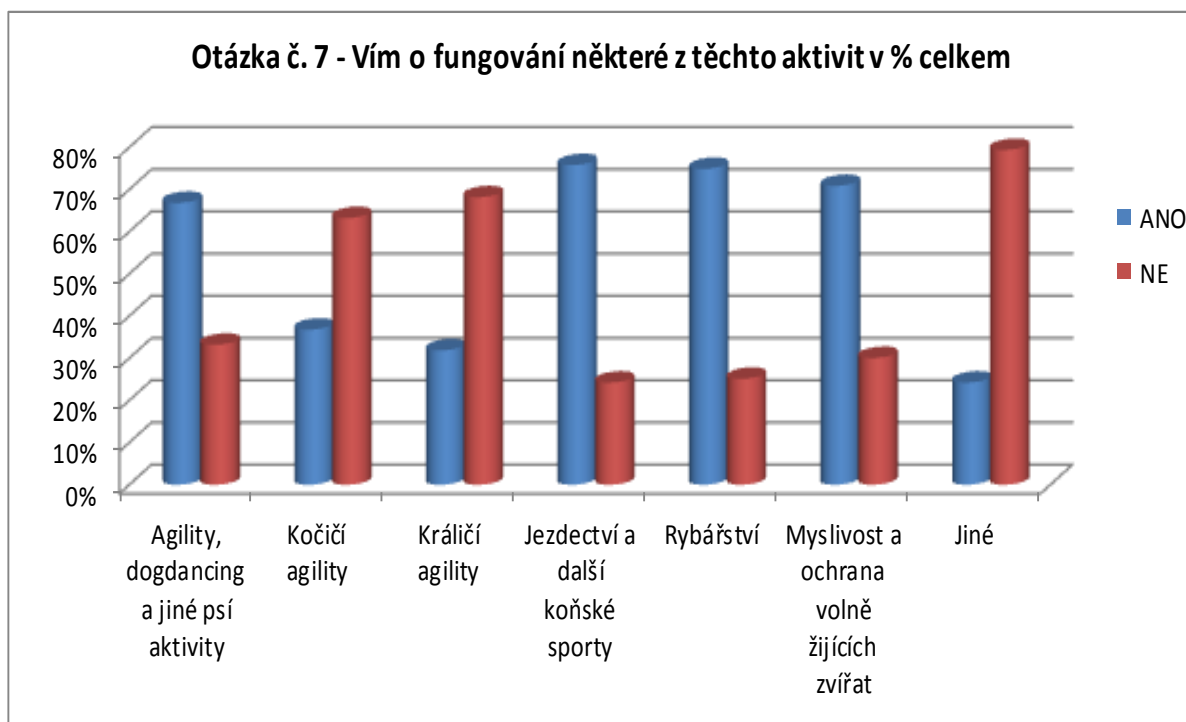
Rybářství	ANO - NE	ANO - NE	ANO - NE
Myslivost a ochrana volně žijících zvířat	ANO - NE	ANO - NE	ANO - NE
Jiné zvířecí aktivity (můžeš napsat jaké?)	ANO - NE	ANO - NE	ANO - NE

Grafy Příloha č. 2

Příloha č. 3

Přehled zkratk

H = hypotéza

P = problém

PA = pohybová aktivita

VČ = volný čas

ŽS = životní styl

**Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
M.D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

**Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce
Evidenční list**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora. Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř.č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				